

ZÁPIS Z 6. ZASEDÁNÍ RADY PRO VELKÉ VÝZKUMNÉ INFRASTRUKTURY

Termín: středa dne 4. dubna 2018 od 16:00

Místo: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Rohanský palác, Velký zrcadlový sál

Přítomni: P. Doleček, L. Levák, P. Ventluka, D. Zsapkova Haringová, J. Koča, M. Pospíšil, J. Hrušák, P. Baran, Z. Havlas, J. Řídký, M. Marek, J. Klánová, R. Sedláček, I. Štekl, D. Valík, E. Hajičová, J. Krejčí, J. Gruntorád, V. Vondrák, S. Samková, J. Kašpar

Omluveni: R. Plaga, J. Moravcová, P. Lukáš, M. Ruščák, J. Šmíd Winterová

1. Rozpočtový rámec podpory velkých výzkumných infrastruktur z veřejných prostředků ČR v období do roku 2022

P. Doleček úvodem omluvil z neúčasti ministra školství, mládeže a tělovýchovy R. Plagu, načež se ujal role předsedy Rady a přivítal všechny její přítomné členy. Ve svém vystoupení následně uvedl hlavní diskuzní bod jednání Rady, jímž bylo stanovení rozpočtového rámce podpory velkých výzkumných infrastruktur z veřejných prostředků ČR v období do roku 2022 v návaznosti na výstupy jejich mezinárodního hodnocení uskutečněného v roce 2017.

MŠMT provedlo v roce 2017 mezinárodní hodnocení velkých výzkumných infrastruktur ČR v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. prosince 2015 č. 1066 a v souladu s ním rovněž předložilo výstupy tohoto hodnocení formou materiálu pro informaci členů vlády ČR, která jej vzala na vědomí na svém zasedání dne 6. listopadu 2017. MŠMT následně pro potřeby příprav návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2019 a jeho střednědobého výhledu na léta 2020 až 2021 zpracovalo a vůči RVVI předložilo „Strategii podpory velkých výzkumných infrastruktur z veřejných prostředků ČR v období do roku 2022“. RVVI projednala předmětný materiál na svém 332. zasedání, jež se uskutečnilo dne 2. února 2018. Na dodatečnou žádost RVVI doplnilo MŠMT také další vyžádané informace k financování velkých výzkumných infrastruktur ve stávajícím a v nadcházejícím období (tj. v letech 2016 až 2019, resp. v období do roku 2022).

Ohledně financování velkých výzkumných infrastruktur z veřejných prostředků ČR MŠMT navrhlo, aby byly ve výdajích státního rozpočtu ČR zajištěny finanční prostředky pro velké výzkumné infrastruktury, které v mezinárodním hodnocení uskutečněném v roce 2017 dosáhly kvalitativní úrovně souhrnně označené známkami 5 a 4. Co se poté týká „interim“ hodnocených (tj. již financovaných) velkých výzkumných infrastruktur, MŠMT navrhlo, aby byly tyto velké výzkumné infrastruktury financovány podle výstupů hodnocení v období let 2020 až 2022. V případě „ex-ante“ hodnocených zcela nových návrhů velkých výzkumných infrastruktur MŠMT navrhlo zahájení jejich financování od roku 2019.

Nad výše uvedený rámec bylo ze strany MŠMT dále navrženo zajistit financování „interim“ hodnocených velkých výzkumných infrastruktur EATRIS-CZ (*Český národní uzel Evropské infrastruktury pro translační medicínu*) a ESS-CZ (*Český národní uzel ESS – European Social Survey*), výstupy jejichž hodnocení sice značí jen průměrnou kvalitativní úroveň souhrnně označenou známkou 3, nicméně ČR je vázána svými povinnostmi ve vztahu k právníkům osobám ERIC, jichž je členským státem a v jejichž rámci jsou obě uvedené velké výzkumné infrastruktury jakožto české národní uzly věcně příslušných panevropských výzkumných infrastruktur koordinovány. Navrženo tedy bylo zajištění rozpočtových požadavků velkých výzkumných infrastruktur EATRIS-CZ a ESS-CZ na léta 2020 až 2022, nicméně pouze ve výši 50 % žádané podpory, a to s ohledem na výstupy jejich mezinárodního hodnocení.

Nadále je počítáno s tím, že provozní náklady velkých výzkumných infrastruktur ČR budou financovány za využití výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace z prostředků účelové podpory MŠMT, zatímco investiční náklady velkých výzkumných infrastruktur ČR budou ze strany MŠMT i nadále hrazeny za využití Evropských strukturálních a investičních fondů prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

V rámci přípravy návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2019 a jeho střednědobého výhledu na léta 2020 až 2021 nejsou MŠMT uplatňovány žádné nad-požadavky vůči aktuálně schválenému střednědobému výhledu na léta 2019 až 2020, přičemž navýšení účelové podpory na agendu velkých výzkumných infrastruktur je MŠMT připraveno provést za využití nároků z nespotřebovaných výdajů z let minulých v roce 2019 (za účelem zahájení podpory „ex-ante“ hodnocených nových návrhů velkých výzkumných infrastruktur) a realokací prostředků účelové podpory v rámci kapitoly MŠMT v období let 2020 a 2021 (za účelem zajištění nového finančního rámce „interim“ hodnocených velkých výzkumných infrastruktur), to vše bez potřeby navýšování celkových výdajových limitů pro rozpočtovou kapitolu MŠMT.

Vstupem pro jednání Rady je dále usnesení z 333. zasedání RVVI, jež rozhodla, že účelová podpora MŠMT na úhradu provozních nákladů velkých výzkumných infrastruktur bude pro léta 2019 až 2021 stanovena ve výši 1 720 mil. Kč. Tyto hodnoty jsou přitom nyní obsaženy také v návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2019 a jeho střednědobého výhledu na léta 2020 až 2021, který ÚVČR rozeslal dne 29. března 2018 do zkráceného meziresortního připomínkového řízení.

Velké výzkumné infrastruktury na základě žádosti RVVI aktuálně zpracovávají požadované údaje do standardizovaných formulářů, které mají podle vysvětlení RVVI sloužit k dalšímu jejich posuzování. Ze strany zástupců RVVI bylo nicméně prohlášeno, že uvedené „šetření“ není snahou o revokaci výstupů mezinárodního hodnocení uskutečněného v roce 2017.

P. Baran uvedl, že závěry 333. zasedání RVVI byly vtěleny do zápisu z bilaterálního jednání vedeného mezi zástupci RVVI a MŠMT konaného dne 6. března 2018, přičemž bylo zároveň avizováno, že budou vedena další jednání o rozpočtových alokacích, a to mj. v návaznosti na předložení všech podkladových materiálů, které si RVVI vyžádala, tzn. formulářů, které pro dané účely aktuálně vyplňují velké výzkumné infrastruktury. **P. Baran** rovněž zmínil, že jednání o návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace nabrala novou dynamiku stanovenou redukcí výdajových rámců o takřka 1 mld. Kč již v roce 2018 a další 1 mld. Kč v roce 2019. Motivace vedoucí k těmto redukcím byly komunikovány a jedná se

zejména o nespokojenost s nakumulovanou výší nároků z nespotřebovaných výdajů, která dokládá ne zcela efektivní nakládání s výdaji státního rozpočtu ČR ze strany poskytovatelů podpory. Ve stejném duchu vystoupil následně také **Z. Havlas**, nově určený zástupce RVVI na platformě Rady. **P. Doleček** a **L. Levák** uvedli, že agenda podpory velkých výzkumných infrastruktur se na absolutní výši nároků z nespotřebovaných výdajů podílí relativně malou měrou, a přestože by se nabízela hypotetická možnost využití nároků z nespotřebovaných výdajů ve výdajích účelové podpory MŠMT na velké výzkumné infrastruktury (v roce 2015 byly vládou ČR schváleny s redukovanou výší podpory oproti té optimální), MŠMT takto postupovat nemůže, jelikož by nerespektovalo usnesení vlády ČR ze dne 15. června 2015 č. 482 a usnesení vlády ČR ze dne 21. prosince 2015 č. 1066, jimiž byly velké výzkumné infrastruktury schváleny v absolutní výši podpory pro poskytnutí. Pokud by budoucí praxe schvalování velkých výzkumných infrastruktur ze strany vlády ČR nefixovala absolutní výši poskytované podpory, mohlo by poté MŠMT s projekty velkých výzkumných infrastruktur nakládat obdobně jako s ostatními projekty výzkumu, vývoje a inovací a na základě řádně odůvodněných žádostí eventuálně navyšovat celkové uznané náklady projektů, potažmo i výši podpory až o 50 %. Tímto zástupci MŠMT zodpověděli také dotaz **I. Štekl**a týkajícího se, jakým podílem agenda účelové podpory velkých výzkumných infrastruktur generuje nároky z nespotřebovaných výdajů z let minulých v rámci rozpočtové kapitoly MŠMT.

I. Štekl se dále dotázal, jaký dopad mají aktuálně známé redukce výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace v letech 2018 a 2019 na agendu účelové podpory velkých výzkumných infrastruktur. **P. Doleček** a **L. Levák** uvedli, že aktuálně vydaná rozhodnutí o poskytnutí podpory již vážou příslušnou část výdajů MŠMT a poskytování podpory MŠMT na jejich základě není nikterak ohroženo. Redukce výdajových rámců pro rok 2019 zároveň nemá žádný dopad do limitů kapitoly MŠMT pro léta 2020 a 2021 a tyto dvě roviny by tedy neměly být zaměňovány nebo propojovány. V letech 2020 a 2021 disponuje MŠMT v rámci své rozpočtové kapitoly dostatečnými rozpočtovými prostředky, jež je připraveno zapojit do financování velkých výzkumných infrastruktur v souladu s prezentovanou „strategií“, avšak nemůže takto činit, pokud RVVI určila „strop“ účelové podpory velkých výzkumných infrastruktur ve výši 1 720 mil. Kč ročně a rovněž nesouhlasí, aby byly dosud nealokované prostředky v rámci rozpočtové kapitoly MŠMT směřovány na účelovou podporu velkých výzkumných infrastruktur. Co se poté týká roku 2019, navrhovaná redukce dopadající na výdajové limity rozpočtové kapitoly MŠMT ve výši 318 677 489,- Kč může mít podstatné dopady ve vztahu k omezení potenciálu MŠMT zahájit „plnou“ podporu vysoce kvalitních „ex-ante“ hodnocených zcela nových návrhů velkých výzkumných infrastruktur již od roku 2019. Vzhledem však k tomu, že informace o nutné redukci výdajových limitů rozpočtové kapitoly MŠMT ve výši 318 677 489,- Kč pro rok 2019 je pro MŠMT stále ještě velmi čerstvá, budou vedena s RVVI další jednání ohledně rozpočtových položek, které budou muset být na straně MŠMT kráceny.

I. Štekl následně dodal, že mezinárodní hodnocení velkých výzkumných infrastruktur bylo v roce 2017 provedeno na české poměry vysoce kvalitně, jeho výstupy tudíž představují velmi solidní bázi k přijetí odpovídajícího informovaného politického rozhodnutí o podpoře velkých výzkumných infrastruktur v období do roku 2022 a účelová podpora by neměla být redukována na základě zjednodušeného dojmu, že velkých výzkumných infrastruktur ČR je příliš mnoho, když je navíc zřejmé, že jejich počet bude výhledově klesat a v krátkodobém a střednědobém horizontu bude v některých oblastech probíhat jejich „merge“ do větších konsorciálních celků.

J. Hrušák doplnil, že ČR je v posledních letech pro mnoho evropských stakeholderů vzorem přístupu k hodnocení velkých výzkumných infrastruktur, jakož i jejich komplementárního financování za využití výdajů státního rozpočtu a prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů. Agenda má zároveň vysoce strategický charakter a jako ke strategické by k ní mělo být také přistupováno. Plošné krácení – v době potřeby redukce rozpočtových výdajů – je v tomto kontextu zcela nevhodné, jelikož by mělo obdobný dopad na všechny takto postižené příjemce, nezávisle na strategičnosti jejich role ve výzkumném a inovačním systému. Je potřeba rozhodovat strategicky a agenda velkých výzkumných infrastruktur je ze své povahy strategickou investicí, nikoliv běžným projektovým financováním výzkumu, vývoje a inovací, které lze v případě potřeby technicistně redukovat. **E. Hajičová** v tomto kontextu dodala, že je zapotřebí mít na paměti rovněž závazky ČR v rámci mezinárodních právnických osob ERIC, kterých je ČR členským státem, a prostřednictvím agendy velkých výzkumných infrastruktur jsou ze strany MŠMT naplňovány. Redukce účelové podpory pod potřebnou mez tak může mj. ohrozit naplňování závazků ČR jakožto státu.

Na závěr projednávání daného bodu se členové Rady shodli na potřebě přijetí usnesení, jež podpoří strategii přístupu MŠMT k výkonu podpory velkých výzkumných infrastruktur z veřejných prostředků ČR vyplývajících z podkladových materiálů předložených vůči RVVI. Ze strany sekretariátu Rady bylo proto navrženo usnesení v následujícím znění a členy Rady následně schváleno.

„Rada pro velké výzkumné infrastruktury podporuje návrh MŠMT ve vztahu k financování velkých výzkumných infrastruktur z veřejných prostředků ČR v období do roku 2022 (včetně) tak, jak byl ze strany MŠMT předložen v rámci přípravy návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2019 a jeho střednědobého výhledu na léta 2020 až 2021. Strategie představená MŠMT by měla být implementována za respektování aktuálně stanovených výdajových rámců rozpočtové kapitoly MŠMT na léta 2019 až 2021, nicméně současně by mělo dojít k odbourání aktuálně uplatněného limitu účelové podpory velkých výzkumných infrastruktur ve výši 1 720 mil. Kč ročně a MŠMT umožněno nyní nealokované prostředky účelové podpory, nacházející se v rámci rozpočtové kapitoly MŠMT, využít plně v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. prosince 2015 č. 1067, tj. mj. na navýšení účelové podpory velkých výzkumných infrastruktur.“

2. Eventuální nový způsob kategorizace velkých výzkumných infrastruktur ČR

V rámci projednávání agendy velkých výzkumných infrastruktur na platformě RVVI vznesl prorektor pro výzkum Masarykovy univerzity prof. Ing. Petr Dvořák, CSc. podnět k dalšímu způsobu kategorizace velkých výzkumných infrastruktur (nad rámec stávající kategorizace zohledňující jejich vědně-oborové zaměření, členění ESFRI Roadmap anebo právní rámec jejich hostitelských institucí). Členové Rady vyjádřili pochybnosti o potřebě nového, resp. dalšího způsobu kategorizace velkých výzkumných infrastruktur, který by mohl vést např. k technicistnímu zařazování velkých výzkumných infrastruktur do stanovených kategorií nezohledňujících jejich individuální specifika a popř. také ke snahám o uniformní zacházení s určitými kategoriemi velkých výzkumných infrastruktur. Vzhledem k nepřítomnosti prof. Ing. Petra Dvořáka, CSc., jenž by vznesený námět blíže specifikoval, bylo přijato rozhodnutí, že v případě zájmu bude P. Dvořák přizván na další zasedání Rady k debatě na dané téma. Sekretariát Rady bude v tomto duchu prof. Ing. Petra Dvořáka, CSc. informovat.

3. Společné zasedání Rady pro velké výzkumné infrastruktury a RVVI

I. Štekl na závěr 6. zasedání Rady navrhl, aby bylo zorganizováno společné zasedání Rady pro velké výzkumné infrastruktury a RVVI. Účelem takového zasedání by bylo vyjasnění tematiky dotačního titulu velkých výzkumných infrastruktur v kontextu ostatních nástrojů podpory výzkumu, vývoje a inovací realizovaných za využití veřejných prostředků ČR, jakož i objasnění rozdílů a průsečíků velkých výzkumných infrastruktur a projektů realizovaných za využití Evropských strukturálních a investičních fondů z prioritních os 1 a 2 Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI). Přes množství materiálů připravených v dané záležitosti MŠMT a předložených Radě pro výzkum, vývoj a inovace, potažmo vládě ČR, totiž bohužel přetrvává mj. určitá míra nepochopení a ne zcela správné interpretace agendy velkých výzkumných infrastruktur ve vztahu k udržitelnosti projektů podpořených v rámci Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI). MŠMT eventualitu organizace společného zasedání Rady pro velké výzkumné infrastruktury a RVVI projedná se zástupci RVVI.